

KOMPARÁCIA KONKURENCIESCHOPNOSTI LETECKÝCH DOPRAVCOV EÚ A ASEAN V KONKTEXTE NOVEJ BILATERÁLNEJ DOHODY O SLUŽBÁCH LETECKEJDOPRAVY

Denisa Patková
Air Transport Department
University of Žilina
Univerzitná 8215/1
010 26 Žilina

Anna Tomová
Air Transport Department
University of Žilina
Univerzitná 8215/1
010 26 Žilina

Abstract

The comparison of competitiveness of EU and ASEAN air carriers in the context of the new bilateral agreement on air transport services, thesis analyzes the agreement and also analyzes financial and operational indicators of selected airlines from both regions. Based on the collected data and evaluation of the results, it is possible to identify the factors that affect the competitiveness of these carriers and formulate recommendations to strengthen them.

Keywords

ASEAN, EU, competitiveness, bilateral agreement, airline

1. Úvod

Letecká doprava je kľúčovým odvetvím globálnej ekonomiky a hrá dôležitú úlohu v rozvoji obchodu a cestovného ruchu v Združení národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN) a Európskej únii. Európska únia a ASEAN pred rokom 2021 spolupracovali v oblasti leteckej dopravy prostredníctvom spletej siete vzájomne prepojených bilaterálnych dohôd medzi jednotlivými členskými štátmi oboch regionálnych hospodárskych komplexov. To sa zmenilo po podpísaní novej bilaterálnej dohody medzi ASEAN a Európskou úniou, ktorá nahrádza vyše 140 bilaterálnych dohôd o leteckých službách medzi členskými krajinami Európskej únie a členskými krajinami ASEAN. Táto dohoda vytvára ekonomické pravidlá pre členské krajiny ASEAN a Európskej únie pre uskutočňovanie medzinárodnej leteckej dopravy medzi oboma regionálnymi komplexami.

2. Nová bilaterálna dohoda medzi ASEAN a EÚ o leteckej doprave

EÚ a ASEAN sú dva významné regióny s rozsiahlym obchodným a investičným partnerstvom. V roku 2023 letecké spoločnosti z Európskej únie prepravili 2,2 miliardy cestujúcich a 34,5 milióna ton nákladu, zatiaľ čo letecké spoločnosti z ASEAN prepravili 1,2 miliardy cestujúcich a 22,5 milióna ton nákladu.

Pred uzatvorením bilaterálnej dohody medzi regiónmi letecká doprava medzi Európskou úniou a Združením národov juhovýchodnej Ázie spolupracovala prostredníctvom zložitej siete poprepletaných bilaterálnych dohôd medzi jednotlivými členskými štátmi. Rokovania o komplexnej dohode o leteckej doprave medzi ASEAN a Európskou úniou sa začali v roku 2016, kedy sa spolu vydali na cestu k prehĺbeniu spolupráce v oblasti leteckej dopravy. Rokovania sa uzavreli o 5 rokov neskôr, a to 2. júna 2021 na virtuálnom mimoriadnom stretnutí predstaviteľov ASEAN – EÚ.

Dohoda o leteckej doprave medzi ASEAN a Európskou úniou vznikla ako reakcia na vyvíjajúcu sa dynamiku globalizácie, regionálnej integrácie a technologického pokroku v odvetví leteckej dopravy. Keďže si ASEAN aj Európska únia uvedomujú kľúčovú úlohu leteckej dopravy pri uľahčovaní obchodu, cestovného ruchu a medziludských výmen, videli príležitosť posilniť svoje prepojenie a využiť synergie medzi svojimi trhmi leteckej dopravy.

Medzi hlavné ciele bilaterálnej dohody patria:

- Liberalizácia leteckých služieb – podporu otvoreného neba a odstránením prekážok vstupu na trh sa dohoda zameriava na podporu konkurencieschopného a dynamického trhu leteckej dopravy, ktorý sa 17 vyznačuje väčším výberom trás, nižšími cenami a väčším komfortom pre cestujúcich.
- Harmonizácia právnych predpisov – zlepšenie zosúladenia bezpečnostných, ochranných a environmentálnych noriem medzi združením ASEAN a EÚ má zásadný význam pre zabezpečenie bezproblémovej prevádzky, podporu interoperability a zlepšenie vzájomného uznávania certifikátov a licencií.
- Uľahčenie prístupu na trh – zjednodušenie administratívnych postupov, získanie prevádzkových povolení a zabezpečenie prepravných práv je nevyhnutné pre letecké spoločnosti, aby mohli rozšíriť svoju činnosť a využiť nové trhové príležitosti v rámci ASEAN a EÚ.
- Budovanie kapacít a technická pomoc – posilnenie inštitucionálnych kapacít a podpora výmeny poznatkov sú nevyhnuté na účinné vykonávanie ustanovení dohody. Iniciatívy budovania kapacít, programy technickej pomoci, a semináre odbornej prípravy uľahčujú prenos odborných znalostí, osvedčených postupov a inovácií medzi ASEAN a EÚ.

3. Komparácia konkurencieschopnosti vybraných dopravcov oboch zoskupení

Na začiatku si vyberieme vzorku 10 dopravcov z jednotlivých zoskupení (ASEAN a EÚ). Kvôli férovému zastúpeniu oboch trhov budeme sledovať 5 leteckých spoločností z Európskej únie a 5 leteckých spoločností z ASEAN, ktorí sú relevantní z hľadiska konkurencieschopnosti a zastupujú segmenty trhu ako nízko-nákladové letecké spoločnosti a tradičné letecké spoločnosti.

Medzi vybrané ukazovatele budú patriť finančné ukazovatele, celkové aktíva, lietadlový park, počet prepravených cestujúcich, CARGO, CASK, on-time performance, load factor, letiská v sieti.

4. Výsledky

Pri finančných ukazovateľoch z hľadiska ziskovosti boli v roku 2022 najúspešnejšie spoločnosti Ryanair a Singapore Airlines. Ryanair dosiahol celkový zisk 1,44 miliárd €, zatiaľ čo Singapore Airlines 1,39 miliardy €. Naopak, najväčšie straty vykázali SAS (-6,5 miliardy €), VietJet (-953 miliónov €) a WizzAir (-646,7 miliónov €). Z hľadiska celkových aktív vedú Lufthansa (43,33 miliárd €), Singapore Airlines (33,98 miliárd €) a Ryanair (15,15 miliárd €). Tieto letecké spoločnosti disponujú značnými finančnými zdrojmi, ktoré im umožňujú investovať do nových lietadiel, technológií a iného. Veľkosť flotily je v priemere väčšia u leteckých spoločností z Európskej únie. Najväčší lietadlový park má Lufthansa (710 lietadiel), hneď za ním Ryanair (500 lietadiel), zatiaľ čo v regióne ASEAN je to Singapore Airlines (133 lietadiel). Väčší lietadlový park umožňuje leteckým spoločnostiam prepravovať viac cestujúcich a znižovať prevádzkové náklady na jedno sedadlo. Pri prevádzkových ukazovateľoch z pohľadu počtu prepravených cestujúcich za rok 2022 bol najvyšší u spoločnosti Lufthansa (101 miliónov) a Ryanair (97 miliónov). Tieto letecké spoločnosti prepravujú najviac cestujúcich aj vďaka svojej rozsiahlej sieti destinácií, a u spoločnosti Ryanair aj dôsledkom nízkych cien leteniek. V oblasti prepravy nákladu (cargo) dominuje Lufthansa (12,6 miliárd ATK). Lufthansa je jedným z najväčších prepravcov nákladu na svete a disponuje modernou flotilou nákladných lietadiel. Na druhom mieste sa nachádza spoločnosť z regiónu ASEAN a to Singapore Airlines (9,8 miliárd ATK). Nízko-nákladové spoločnosti v priemere dosahujú nižšie hodnoty CASK (Cost per Available Seat Kilometer) a taktiež sa sústreďujú aj na dosahovanie vyššieho on-time performance (OTP). Dôvodom je, že nízko-nákladové spoločnosti sa zameriavajú na dosiahnutie nízkych prevádzkových nákladov, príkladom nám môže byť spoločnosť Ryanair, ktorá je v tomto profesionál a znižuje svoje prevádzkové náklady ako sa len dá. Napríklad aj maličkosťami, ako používaním vlastných predných schodov lietadla na výstup a nástup pasažierov, vďaka čomu šetrí na letiskových poplatkoch. Takéto praktiky na znižovanie nákladov spoločnosti môžu dopomôcť k cenovej konkurencieschopnosti. Vo všeobecnosti letecké spoločnosti s nižším CASK sú cenovo konkurencieschopnejšie, keďže nie sú tak závislé na vysokej cene leteniek a môžu svoje letenky ponúkať za nižšie ceny s vyššou šancou predaja. Tradičné spoločnosti kladú väčší dôraz na komfort a širokú škálu služieb pre cestujúcich ako na nízke ceny leteniek. OTP je pre nízko-nákladové spoločnosti dôležitá práve preto, že s meškaním sa spájajú aj ďalšie náklady ako môžu byť odškodnenia pasažierov a iné. Okrem toho, OTP môže aj zavážiť u spokojnosti zákazníka s leteckou spoločnosťou, predsa len leteckú dopravu využíva mnoho cestujúcich hlavne kvôli vyššej rýchlosti oproti ostatným druhom dopravy. V našom

porovnaní najvyšší OTP mali 3 nízko-nákladové spoločnosti VietJet (92%), AirAsia (91,56%) a Ryanair (90%). Prekvapením však bol najnižší OTP, ktorý mal taktiež nízko-nákladový dopravca a to spoločnosť WizzAir (62,3%). Load Factor (využitie kapacity lietadiel) je u väčšiny spoločností nad 70%, pričom najvyššie hodnoty dosahujú VietJet (85%) a Singapore Airlines (85%). Tieto letecké spoločnosti maximalizujú svoje príjmy z predaja leteniek tým, že lietajú s plnými lietadlami. Na základe porovnaní rôznych ukazovateľov môžeme povedať, že najkonkurencieschopnejšie letecké spoločnosti v roku 2022 boli Ryanair a Singapore Airlines. Tieto spoločnosti dosahujú vysoké zisky, prepravujú veľké množstvo cestujúcich a efektívne využívajú svoje zdroje. Taktiež okrem toho Singapore Airlines sa zapája aj do cargo segmentu trhu a ponúka viacero tried a kvalitné služby. Naopak najmenej konkurencieschopné letecké spoločnosti v roku 2022 boli letecké spoločnosti SAS, WizzAir a Thai Airways, ktoré mali nízky Load Factor a lietal s prázdnymi lietadlami, OTP mali nižší, čo znamená, že častejšie meškali, prepravovali menšie množstvo pasažierov a hlavne neefektívne využívali svoje zdroje čo ich priviedlo k finančným stratám.

Referencie

EUROPEAN COMMISSION. Aviation: EU and ASEAN sign landmark region-to-region agreement connecting 1.1. billion people. Online. Dostupné na: https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/eu-and-asean-sign-landmark-region-region-agreement-2022-10-17_en.

EUR - Lex. European Union – United States aviation agreements. Online. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/european-union-unitedstates-aviation-agreements.html>.

EU-ASEAN. Comprehensive air transport agreement between the member of Southeast Asian nations, and the European union and its member states. Online. Dostupné na: https://transport.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2022_EU%E2%80%93ASEAN_Comprehensive_Air_Transport_Agreement.pdf.